

UNIVERSUL LITERAR

ABONAMENTUL
LEI 2,60 ANUAL
ABONAMENTELE SE FAC
NUMAI PE UN AN

COLABORATORII ACESTUI NUMĂR
Alexandru Macedonski, I. Foti, Leontin Iiiescu, Victor Anestin, Neli Cornea,
Victor Bilciurescu, C. A. I. Ghica, C. Niculescu-Novaci, A. Roșianu, etc.

ANUNCIURI
LINIA PE PAG. 7 și 8
BANI 20

Fecioara împietrită

Nivelă de René Maizeroy

1

Căsătoria lor păru mai de grabă o ceremonie funebă. O înmormântare de om uitat, pe care amicii distrați și plietisiți la culme, îl însoțise la cimitir, Joseph Montagne fusese transportat de lachei în salonul cel vast și atât de banal al palatului său.

Nici o lumină, nici o scântie de viață nu lumina privirea fixă a ochilor săi șterși. Se odihnea nemiscat, aproape teapăn, pe un divan larg de mahon, împrăștiind din când în când un miros putred de bolnav. Piciorarele lui erau învelite într-o pătură deasă și caldăroasă. O tichie de catifea neagră acoperea eșofa-i prematură și făcea să reiasă și mai mult încă paloare, asemenea fildesului, a chipului său vestit și slab.

Și dacă nu și-ar fi mișcat neconținut buzele și mai ales dacă degetele lui slabe n'ar fi fost agitate neconținut de un tremur nesfârșit, ai fi luat pe milionarul acesta, prăpădit de viața-i neregulată de chefuri, drept o momie mâncată de viermi.

Așezată lângă el, pe un fotoliu domnișoara Elvira Tripard aștepta cu nerăbdare sfârșitul acestei ceremonii comice și fioroase tot deodată. Purta o rochie foarte simplă, — o rochie de mătase albă, care cădea în faldiri drepte ca acelea pe care le purta Fecioara Maria în toate poziciile sfinte.

Și în vreme ce primarul arondismentului citea cu un aer distrat articolele codului, îndărătul lor maritorii șopteau discret, făcând fel de fel de reflecții ciudate, cari trezeau din când în când câte un hohot de râs discret și repede înăbușit. Artistul alăta doar aștepta să dea afară lumina asta nesimțitoare și ironică și să-și impună în sfârșit voința tuturor slugilor, căci dorința ei cea mai vie era să pună cât mai în grabă stăpânire pe milioanele vâtorului ei soț, pe care cu o leviură ușoară ar fi putut să-l trimită îndată pe lumea cealaltă.

Când trebui să răspundă la formula sacramentală, Joseph Montagne păru că se deșteaptă din somnolența-i bolnăvicioasă. Când bărbăind mâna rece a Elvirei, o privi cu neliniște nesfârșită, de parcă s'ar fi îndoit oare cum ea dansa se află în preajma lui, și după o scurtă uriașă de-abia dacă putu să îngăme un „da” aproape neauzită.

Elvira se înclină în răscoală ei cu o emoție mestesugită și nespurs de prefăcută, pe care a desmăntea însă accentul ei triumfător.

Baucheron se înșuflețea. Vărația clară a acestui glas îl reînvia parcă, trezindu-l la o viață nouă. Avu puterea să iscălească, dar imediat căzu aproape neînșuflețit. Horcăi într-un chip descurător.

Atunci unul din martorii legoniceci, cronicarul Pierre Laurens, se aplecă discret la urechia vecinului său și în timp ce-și sufla nasul, resti cu un ton hățjocoritor:

— Pre legea mea ai crede că mireasa este o fecioară împietrită, zugrăvită de vre-un pictor de duzină.

II

Fecioara împietrită, — cuvântul acesta era pe buzele tuturor, a doua zi după căsătorie, — nu era frumoasă, dar după delicata expresie a unui povestitor al vechinului să opt sprezecelea, — multe femei ar fi voit să-i semene.

N'avea urățenia aceea care atrage simțurile blasate, precum nici frumusețea aceea care extaziază, ca-

ro încântă și robește, pricinuind în inimi dorinți nelămurite și vise plătute. Un farmec straniu era însă în toată făptura ei, la care contribuia mult profilul ei iudăic, nasul ei ascuțit și ochii verzi, înstelați cu puncte de aur și ea cearcăne vinete de desuptul lor.

Dar din figura ei nu rețineai cu toate abstracții decât amintirea perversă a ochilor și a gurei roșie ca o fragă, cu buzele subțiri, străbătute parcă de un fior de voluptate.

Debuturile Elvirei au fost lamentabile. Indurase toate mizeriile ochișniute micelor modiste pariziene. Deodată însă se apucă de pictură și dobândi chiar un succes oare care, fiind medaliată de un juriu mai mult sau mai puțin indulgent.

Cum mama ei până atunci o ținea foarte de aproape, ea se debarșă deodată de dinsa ea de o zăbreacă nefolositoare. Și singură, liberă pe acetele ei, își luă o casă alături de parcul Monceau, o casă frumoasă, în care dădea amatorilor lecții de pictură.

Feste două luni atelierul ei modest deveni la modă.

Elvira Tripard trebui să refuze câteva eleve. Toate parvenitele frumoase ale cartierului simțeau o vocație irezistibilă pentru pictură, sau că dorința lor cea mai vie era să ia lecții dela femeia aceasta.

Dar cum nu putea să le primească pe toate, cele refuzate începură să istorisească diferite povestiri — unele adevărate, altele vădit exagerate. — pe socotela „măntreii”.

Zvonurile astea pricinuiră un așa de mare scandal în căm artistă în nevoia să închidă atelierul și plece în Italia.

III

Baucheron Joseph Montagne o întâlni pe Elvira la Bordighera.

La soarele cald de aici își încălzea trupul călătorit de boală și la fiecare pas gemea ca un copil suferind. Intenționa să se stăruie ea o candelă de asupra căreia ar fi suflat un vânt puternic. Nu putea să îngăme nici măcar trei cuvinte fără să nu resimțea o durere neapăsă și firă să facă sforțări uriașe.

Și ea toate chinurile-i renăscându-și Joseph Montagne regreta viața și tot astfel pe amantele de odinioară, Rosa Valence, blonda baroneasă de Lantilly — d-na Leprince și seratele ei intime, la cari nu erau primite decât persoanele de o vârstă res-

pectabilă, și de o onorabilitate recunoscută. — așa cel puțin găsuia un prospectus secret, pe care dănsa îl trimitea invitațiilor într'un plac recomandat.

Și soarele și marea vecinie albastră, și farmecul priveștelor scândate de o lumină strălucitoare și dulce, îl exasperau, îl scoteau din fire.

Elvira Tripard îl vrăji. Aducea cu ea parfumul Parisului pururea tânăr, Montagne, ca și toată lumea de altfel, știa toată povestea vieții artistei. Dar ea îl ispitesc, asemenea citirei unei cărți sadice.

Și în zina în care întrevăzu ochii ei încecruțiți cu negru și gura-i fragedă și roșie, uită tot trecutul și Elvira puse stăpânire pe întreaga lui făptură. O adoră din cale afară și cum n'avea familie, ea îl tocă, lăudându-i o grămadă de bani.

Și cu cât dănsa se îmbogățea, cu atât boala lui se agrava, asemenea unui foc atârnat de niște mâini îndărătnice.

IV

Căsătoria fu distrus pe Joseph Montagne.

Pe vremea era o chestie de luni, acum era o chestie de zile.

Nici nu se mai mișca și vecinie dormea.

Elvira Tripard îl lăsa pe mâna unor vizituri și nu se ocupa de el, de parcă ar fi fost a moștenită moștenită și învochată. Acuma dănsa numai că mormintele și ar vrea să ameli înălțat pașii grei ai cioclihar scărșind pe treptele scăriilor.

Și ea visează să deschidă un nou atelier de fete tinere, un atelier gratuit, în care să strângă ca într'un muzeu tainic cele mai pervers se modele, ca scopul de a câștiga și mai mulți bani încă, dacă se poate.

Trad. de C. A. I. Ghica.

ÎN LUMINIȘ

M. C.

*În luminis de mijloc de pădure,
Calcați priveam spre-azur cu albe năi
Și 'ți ascutam a inimei bătăi
Poruite 'n altă lume să mă jure.*

*Simțeam cum crește și ne cere firea
Prinosul vieții și-al eternei legi;
Și-un fulger — să 'nțeleg și să 'nțelegi —
Ne-a sfărșimat în suflet mărginirea...*

*Și-azurul a început să se coboare
Și s'a proptit în ramuri de alun.
În jurul nostru, o tume în risipă*

*Se mistuia încet în joc nebun;
Și într'un sărut aprins de teji din soare
Noi am simțit Eternul într'o clipă!...*

Adrian C. Roșianu

Hoinărind prin țară
GALAȚII

Anul trecut scrisesem în ziarul „Universul” un articol cu impresiuni din Brăila, cecace-mi atrăsese simpatia multor brăileni, de oarece spuneam, că după București, Brăila e cel mai de seamă oraș al țării noastre. Nu în ce privește mișcarea intelectuală, căci aceasta o veți găsi în Iași, în marele și tăcutul Iași, Brăila e însă un oraș mare, adevărat european, cu străzi și bulevarde frumoase și curate, cu o activitate ce nu o mai găsești decât în București.

Dar am săvârșit atunci pe cițiva prieteni din Galați, cari mi-au spus neted, că ei nu dau orașul lor pe Brăila. Fără nici o aluzie răfăcioasă, dar acum cițiva ani, o domnă din Hârlău, pe care o întâlnisem la o rudă din Iași, a declarat solemn, că ea nu dă Hârlăul pe București, care nu e decât un veșnic bilei. „Bilșul gela din București”, cum spunea d-na din Hârlău în limbajul ei pur moldovenesc.

Galați mi-au lăsat multe amintiri în copilărie. Pe vremea cind nu învățam încă la școală, cind nu aveam decât 5—6 ani, de pe atunci încă cunosco Galații. Drept e că pe atunci era un oraș urât, era parcă mai multă murdărie. În Galați își aveau sediul cei doi frați Vlădicescu și Fany Tardiny, soția celui mai tinar dintre ei, ciței trei artiști de seamă pe acele vremuri, artiști cunoscuți în toată Moldova. Se jucau piese ce azi nu se mai joacă decât la elenatoarea drama spăimintătoare cu filieri sensuale și nu am uitat nici acum pieselor în cari juca Fany Tardiny; mai ales că pe ea o visam, vedeam și în somn ochii ei boboșaji, figura ei încruntată și nu odată m'a fugărit în somn, ca să mă prinșă, pe cind mie parcă mi se lipeau piciorarele de pământ.

Acasă la ea era însă simpatică și mă ațrăgea apoi și pagazul frumos, pe care îl învățase să vorbească attea lucruri „Bonjour, monsieur” și cu timidă răspundeam: „bonjour”, tare mirat de deșteptăciunea păstreii cu attea culșiri.

În Galați apoi am cunoscut familia Spireșcu, capul familiei fiind fotografu cel mai de seamă din acel oraș. În Galați am văzut Domănea pentru prima oară. Și ce mult mi plăcea mirosul acela de gudron și cum admiram năvile cele mari, ce veneau departe purtând nume străine.

Așa că Galații trebuie să-mi placă prin amintirile ce mi le-a lăsat.

Am rău vizitat Galați în urmă, dar mare atenție nu i-am dat, am trecut prin el, m'am oprit o noapte doar.

Dar acum am alți prieteni, cari știindu-mi plăcerea de a hoinări, m'au invitat să vin și la Galați. Într'o zi, fără multă pregătire, am pornit spre acest oraș, pe care poetul Neamțean l'a blestemat cu atât necerz, numindu-l „oraș de negustori”.

O fi, sau nu, oraș de negustori, asta nu știu, știu însă că e un oraș frumos.

Strada Domnească e un bulevard, plantat numai cu tei și nimerisem cind tocmai teii dedăun să înflorescă.

Cașduit eram la prietenul Begnescu, eel iubit de albine și de apiculători și locuința lui e lângă grădina publică. Pe cind dormeau toți, dimineața, pe la orele 6, m'am strecurat hinișor și m'am dus să văz grădina aceea pe care nu o căzusem de ani de zile. Era răcoare la ora aceea, dar mulți gălățeni și mai ales gălățence veniseră să-și ia cafeaua abolo. Bratoșul își întindea apele în depărtare, suprafața lor la acea oră avind reflecte de argint. Un tren trecut zgomotos prin valea ce se întinde sub

malul absupt al grădinei. În depărtare, spre dreapta se întindea partea de jos a Galațiilor. O fi „oraș negustoresc”, dar e frumos Galații!

Se făcuse însă tirziu și mă întorsei acasă, de oarecî trebuia să vizităm în acea dimineață frigoriferele pescăriilor.

Între stupii cu albine ne-am băut cafeaua, apoi am pornit cu tramvaiul electric spre pescării. Am ocolit într'adins, am schimbat vre-o trei tramvaie, cari fără ferestrele obișnuite și cu dușumeaua pe-a jos seamănă mai mult a bărci.

După un foarte lung ocol, în care timp am văzut multe strade, multe bulevarde, am ajuns la pescării.

D. Tomescu, administratorul pescăriilor statului din Galați, cum și ceilalți funcționari, au fost foarte binevoitori cu noi și chemînd numai de cît pe un funcționar inferior i-a dat ordin să ne conducă în sălile cu frigorifere.

Nu m'a micat de loc, cînd înaintea de a pătrunde în acele săli, am fost îmbrăcați cu blăni. Nu erau mulți pești în sala aceea, dar erau cîtiva moruni enormi, cîtiva șalți și mulți pești mici, aceștia din urmă împrenă cu ghiata din lăzile în cari se aflau formau un singur bloc. Cei mărisori, erau tari ca piatra, fragili ca sticla. Seara am mîncat la masă dintr'un șalțu scos dimineața din frigorifer, era excelent, era tot așa de bun ca și cel proaspăt.

Tremurai de frig în acea sală: temperatura nu era decît de vre-o 10 grade sub zero, dar afară era cald și deosebirea dintre temperatura de afară și cea din sală era prea mare.

În sala numită a „congelatoarelor” era însă și mai frig, abia am stat cîteva minute și am fugit.

Ne-am întors acasă pe jos, prin preajma Bădălanului, nu prin însăși acea vestită mahala.

În acea zi însă am văzut alțtea băltoace cum n'am văzut în toată viața mea. Fiecare curte avea balta ei, adîncă, murdară, cu o coajă verde pe deasupra. Partea aceea e o mare rană pentru Galați și nu cred că s'ar cheltui mulți bani pentru înlăturarea cauzei frigurilor palustre de-a căror existență garantez.

După masă, o altă vizită interesantă, la abator, unde director e d. medic veterinar Călinescu.

Nu văzusem zici odată un abator, mi-l închipuiam, dar realitatea e în totdeauna mai emoționantă decît închipuirea.

Sunt două abatoare, cel vechiu și cel nou, dar cel nou nu funcționează încă. Ța oprit, de sigur războiul.

Am văzut deci tăierea vitelor tot în abatorul cel vechiu: o sală mare, în care așteaptă nemiloșii călți, pe cînd alții, aduc vitele ce au venit laezătoare plină aproape de uși, dar care acum, turburate de mirosul singelui cald, refuză să mai înainteze. Cele 2-3 vite pe cari le-am văzut eu, erau omorite după rîtul mozaic. După ce li se împiedicau picioarele, vacile erau trînlite jos, iar călțul cu o siguranță fără margini, tăia dintr'odată beregata animalului, din care țșnea un val de sînge.

Aproape în același timp se auzea un horecîit, apoi moartea urma repede. Sunt curioase contracțiunile mușchulare, cari durează mai bine de un ceas după moartea animalului.

N'am leșinat, dar nici n'am mai voit să privesc alte execuții. Nu sunt în contra mușchiului de vacă, din contră, dar nici odată nu mă gîndisem bine la operația singeroasă ce trebuște făcută, ca să ni se procure friptura.

Pe cînd prietenul Begnescu își pusese halatul cel alb ca să examineze ceace acum nu mai era decît carne pentru măcelării, d. Călinescu m'a dus alături ca să văz noile instalații.

(Sfîrșitul în numărul viitor).

Victor Anestin

ALEXANDRU MACEDONSKI

Poema Rondelurilor

— SERIA I-a —

Rondelul Rozelor

*E vremea rozelor ce mor —
Mor în grădini, și mor și 'n mine —
Și-au fost atât de viață pline,
Și azi, se sting așa ușor.*

*În tot, se simte un fior;
O jale e în ori și cine;
E vremea rozelor ce mor —
Mor în grădini, și mor și 'n mine.*

*Pe sub amurgu'ntristător
Curg vîlmășaguri de suspine,
Și 'n marea noapte care vine
Duiosă și pleacă fruntea lor —
E vremea rozelor ce mor.*

1916, Maiu în 18

Rondelul Lucrurilor

*Oh! lucrurile, cum vorbesc,
Și 'n pace nu vor să te lase:
Fier, catifea, bronz, sau mătase,
Prînd graiu, aproape omenesc.*

*Tu le crezi moarte, și trăiesc
Împrăștiate 'n orice case —
Oh! lucrurile, cum vorbesc:
Fier, catifea, bronz, sau mătase.*

*Și căle nu 'ți mai povestesc,
În pustnicia lor retrase; —
Cu tot ce sufletu'ți uitase
Te 'nbie, sau te chinuiesc —
Oh! lucrurile, cum vorbesc.*

1916, Maiu în 19.

Rondelul Provinciei

*Provincia te fură 'n cet
Cu ale ei tăcute strade,
Cu oameni proști, dar cum se cade,
Ce nici nu știu că sînt poet.*

*Cu centru-orașului cochet,
Cu case mici, ce n'au arcade —
Provincia te fură 'n cet
Cu ale ei tăcute strade.*

*În micul parc, așa discret,
Nu se strecoară mascarade,
Și sub copaci n'auzi tirade
Despre-al politiceii secret —
Provincia te fură 'n cet.*

Alexandru Macedonski

1916, Maiu în 20

DOLIUL CRITICEI

EMILE FAGUET

Cu greu se vor putea socoti pierderile marelui războiu de azi. Catastrofa e atât de covârșitoare încît trecerea din lumea aceasta a marilor eugetători ai lumii, care în vremuri de pace ar lua proporția unui regret cu adevărat universal, în vârtejul zilelor de primenire aproape nici nu se oprește nimeni asupra ei. O simplă telegramă, ca un mărunțș gazetar, vestea omenirii că s'a săvârșit din viață un mare critic și un puternic gînditor: Emile Faguet.

Putea în mîntea i acoră și puter-nie luminoasă sinteza de eugetare a atăter veacuri.

O erudiție pururea vie, un spirit viu totdeauna, Emile Faguet se consacrase, la 70 de ani ai vieții sale, bunului renume al patriei și lupta, cu pana-i scînteitoare, la dreptatea cauzei, la victoria dreptății unui popor nobil și cavaleresc.

Critic al ideilor, istet și viguros gînditor al contemporanității noastre, filosofia lui Emile Faguet va stăpîni, multe generațiuni încă eugetarea omenirii.

Modestie neobicinuită — după cum o mărturisese aceea cari au trăit aproape de el — marele critic, care se împrăstia prin ziarele, revistele și cărțile din Paris cu o egală valoare — în mediul lui era bunul prieten, omul simplu, care te primea totdeauna zămbitor și cu bunăvoință.

— Era taina unui suflet mare care învăța pe oameni „L'art de lire” și care în „De la patrie” spunea, cu drept cuvînt, că: „Patriotismul modern nu este și nu poate fi decît iubirea de țară liberă și de stat liberal”.

Foarte bine este deci socotit ca un apologist al libertății acest eugetător luminos și profund care a cercetat toate sistemele filosofice dinaintea și din vremea lui și care sculțea de spirit în prelegerile sale academice.

Nu numai Franța luminei pierde o energie de elită prin moartea lui Emile Faguet dar însăși lumea suferă o pierdere mare prin stingerea din viață a acestei lumini de răsărit.

În zilele noastre nimeni nu stă oamennii sunt totdeauna prea grăbiți, să destrame viața și operele acestui erou și acestei genialități creatoare, care a fost și va rămîne încă un drept al inteligenței omenesti spre cărările adevărului filosofic.

După ce infrigurarea zilelor noastre va lua sfîrșit, și după ce dreptatea neamurilor se va cuprinde în alte hotare, — atunci popoarele își vor socoti morții și toată lumea va cînsti, cum se cuvine, memoria apostolilor morți pe câmpul de onoare al intelectualității omenesti.

Atunci și dreptatea posthumă a marelui Faguet va străluci puternic în cadrul unui doliu universal și sincer al unei omeniri profund lovită prin dispariția fizică a eroilor săi.

Și atunci, aceea ce, în vârtejul distrugerilor actuale, se scoboară la proporția unui simplu fapt divers, se va înălța acio, în apoteoza meritată, unde cultul amintirilor așază cu dreptate pe uriașii eugetării omenesti.

Dar lumea se va face atunci mai dreaptă și mai bună și va înțelege cărările adevărate ale gloriei în semnul unei activități de pace pentru înălțarea inimii și a minții spre acel progres constructiv cărnia îi precede adeseori vremuri de ruină și prăpăd cu acelea de azi.

Emile Faguet a murit cu conștiința omului de eugetare că și-a împlinit misiunea-i înaltă consacrată biului și înălțării generoasei sale Patrii.

Însăși adversarii vor saluta moartea lui.

L. Rîescu

Portrete literare

DIMITRIE BOLINTINEANU

— 1819—1872 —

de I. FOTI

Înainte de a intra în cadrul studiului nostru, credem că ar fi bine să deschidem o mică paranteză asupra dezvoltării noastre culturale și literare.

Literatura română a avut începuturi foarte modeste, cari datează de-abia de un secol. Tradiția marilor cronicari Miron Costin și Neculcea se stinsese după epoca fanariotă. Literatura care se făcea la începutul secolului trecut era mai mult o distracție pentru clasele înalte ale societății. De-abia dacă mai putem pomeni — cu multă rezervă — de palida versificație a lui Ienăchiță Văcărescu. Pe-atunci se învăța grecește și turcește și nimeni nu s'ar fi gândit la o literatură românească. După 1821 — opera marilor istoriografi ardeleni Maior, Șincai și Micu, au o importanță culturală și nici de cum vr'o însemnătate științifică — sau literară — principatele române au primit oarecari drepturi politice, precum alegerea unui domn pămîntean și crearea unui regulament organic mai târziu, — un fel de autonomie locală. — Așa în cit o mișcare culturală puternică s'a început atât în Muntenia cât și în Moldova. Tinerii fii de boeri, întorși din străinătate, unde se adăpaseră la izvoarele culturale ale apusului — mai ales în Franța. — au venit în țară plini de entuziasm pentru noi reforme sociale și deplin hotărâți să transforme pe baze noi temelii vechi societăți românești. Între 1830—1857 a fost o uriașă mișcare de cultură și de revoluționare socială, provocată de o mare generație care ne-a dat unirea Principatelor la 1859 și glorioasele zile din 1877, fiind sub zidurile Plevnei — după atâtea secole de robie! — s'a proclamat independența României și consolidarea neamului românesc de pretutindeni.

În acest interval de o jumătate de veac au apărut pe scena publică marile Heliade și laboriosul Asachi, puternicul poet — unul din cei mai mari din citi avem — Grigore Alexandrescu; entuziasmul Carlova; neuitatul nostru prozator Costache Negruți; neobositul bard al neamului V. Alecsandri, subtilul și elegantul prozator Odobescu; fanaticul cităreț al gloriei trecute românești D. Bolintineanu; sufletul de foc și inima de leu a neuitatului și a nemuritorului nostru N. Bălcescu; sughețul Anton Pan; vigurosul prozator Ion Ghica și toți întemeietorii României moderne, Alex. Cuza, C. Negri, și marii M. Cogălniceanu, Ion Brătianu, Rosetti, etc. etc.

Acestei generații, căreia îi datorim veșnică recunoștință aparține lui Dimitrie Bolintineanu. Nu vom intra în amănuntele vieții lui politice, ci vom judeca numai pe artist și valoarea lui. Viața lui întregă însă a fost legată de aceea a generației care l'a dat, și numai în mijlocul ei și cu ajutorul ei, îl vom explica pe Bolintineanu.

I

Dimitrie Bolintineanu s'a născut la Bolintinu din Vale în 1819. Tatăl poetului era de origine macedoneană, iar mama lui era din satul său natal. Unul din biografi principali ai lui Bolintineanu este profesorul Anghel Demetrescu; care a elucidat toate punctele obscure din viața poetului. La 1829, tatăl lui Bolintineanu, Cozma, l'a adus pe băiat în casa unui boer din București, unde și-a făcut prima educație, și a învățat scrierea. Pe urmă a urmat școala

particulară din Colțea și liceul „Sf. Sava”. Mai târziu a fost numit funcționar la postelnicie.

Ca portret Bolintineanu era de o statură mai mult înaltă de cit mijlocie, cu părul și cu fața brună. O frunte largă, ne spune un biograf, și limpede da figurii sale un caracter bărbătesc; expresiunea îi era mai totdeauna tristă și meditativă. În școală dovedea o natură eminentă poetică, un suflet ce învece se înalță în lumea ideală. În alegiu a legat strinsă prietenie cu Nicu Bălcescu, Grigore Alexandrescu, etc.

La 1842 a debutat cu „O fată tânără pe patul morții”, care a avut un succes enorm. Poezia a fost publicată în „Curierul de ambe-sexe” a lui Ion Eliade Rădulescu, însoțită fiind de o caldă recomandare în aceste termeni: „Citiți pe lângă versurile poetului mai așteptați o limbă de la poet, pot saluta pe d. Bolintineanu și a aștepta dela dînsul opere demne de un veac mai ferice”.

Comentatorul lui Bolintineanu, cunoscutul pe vremuri George Sion, iată ce scrie asupra succesului acestei poezii: „Această piesă avu un răsunet în toată România (românia). Pentru poezia „O fată tânără pe patul morții” poetul a primit felicitări din Transilvania, din Moldova și din Bucovina. Bolintineanu fiind pe atunci copist la ministerul afacerilor din afară ceru un concediu ca să meargă la băi, și Domnul Bibescu, confirmând concediul cerut, dete rezoluțiunea cu mîna sa: „Văzînd speranțele mari ce dă acest june, etc.” A. G. Goleșcu și Ștefan Goleșcu au făcut o contribuțiune pentru trimetrea poetului la Paris spre a-și continua studiile începute la „Sf. Sava” — cu condiția ca benefactorii să rămînă necunoscuți”.

La 1847 pleacă la Paris și se reîntoarce cu un an în urmă ca să fundeze alături cu Nicolae Bălcescu, Gr. Alexandrescu, Teulescu și Zanețoia „Poporul Suveran” pentru a putea răspîndi mai bine și în cercuri mai largi ideile generoase și drepturile țării. Între 1855—1857 îl vedem iarăși la Paris; în vremea exilului,

fiind, după revoluția de la 1848, surghiunit cu toți marii patrioți cari au înfăptuit-o. Bolintineanu rălăcește prin Turcia europeană și prin Asia-Mică, grație recomandății un membru influent al Porții.

Caimacanul Alexandru Ghica decretază la 1857 amnestia generală. Bolintineanu mai vizitase Palestina, Egiptul, Archipelagul și Macedonia. Și-a scris însemnările de călătorie în timpul petrecerii sale la insula Samos.

Reîntors în țară, sub Cuza, a fost de două ori ministru: de externe și de culte. Prin silințele lui Bolintineanu, C. Negri și V. A. Ureche s'au înființat cele d'întii școli românești din Macedonia.

Întreaga lui viață a fost închinată binelui public. Asupra caracterului lui întregu și asupra dezinteresării lui ne-a rămas cea mai nobilă amintire.

La sfîrșitul vieții, răzbit de mizerie a scris mult și multe, nuvele, romane, satire, epigrame, drame chiar și o epopee „Traianida”, fără însă să găsim în aceste opere — lipsite cu totul de valoare literară — o umbră măcar din ceea ce a făcut Bolintineanu de altă dată; fără să ghicim nicăeri pe neîntrecutul poet al baladelor istorice.

A murit în cele mai negre chinuri și într'o cumplită sărăcie, închinat într'o odăiță, fără lumină și murdară, din spitalul Pantelimon.

Necunoștința contemporană a mers pînă acolo, încît uitat cu desăvîrșire, la groapă nu l'au condus de cit citi-va prieteni. Și Bolintineanu a fost unul din cele mai mari și mai nobile suflete ale generației de la 1848, unul din poezii noștri cei mai de seamă, și unul care a contribuit la toate actele mari în istoria României moderne.

Sfîrșitul tragic al lui Bolintineanu — ca și acela al lui Eminescu — va rămîne o pagină de rușine indelibilă pentru indiferența ce le-au arătat filistenii îmbuibăți și imbecili, și o pată neștearsă în memoria politicianilor ridicoli și falși patrioți...

„O fată tânără pe patul morții” a hotărât de cariera și de viața lui Bolintineanu. Despre succesul și frumusețea acestei poezii Anghel Demetrescu ne spune: „Această armonie elegantă, această cadență dulce și regulată, această limbă nobilă, fără pretențiuni, producea un farmec ne-

spus asupra auzului românesc. Pentru înția oară în limba noastră vibrau niște accente așa de melodioase”.

În adevăr, cu toate că această elegie ne amintește pe La Jeune Captive a lui André Chénier, unde, fără îndoială, că s'a inspirat poetul; totuși rămîne nouă în expresiunile ei, în ritmul ei, chiar și în comparațiile ei.

Totul la Bolintineanu e mai dulceag, mai monoton și n'are accentele bărbătești și desenul clasic al compoziției din poezia celebrului poet francez. Această dulceagărie și această lipsă de contur va reveni mai târziu ca un leit motiv și ca o greșală fundamentală în toate poeziile eroice ale poetului nostru.

În afară de elogia de mai sus, răsfoind întreaga operă a lui Bolintineanu nu alegem de cit admirabilele sale balade istorice și numai — Cea din urmă noapte a lui Mihai Viteazul, Mama lui Ștefan cel Mare, Ferentarul, Fata de la Cozia, Mircea la bătae, Mihai scăpînd Stindardul, Mircea cel Mare și Solii, Daniil Sibastrul, — cu oarecari rezerve San Marina din Macedonele lui și puterica sa legendă Mihnea și baba, una din cele mai frumoase din literatura noastră. Dar toate aceste bucăți la un loc, prin frumusețea versurilor, prin înălțimea sentimentelor exprimate și prin sufletul cald și aproape profetic ce le animă, trec drept tot ce s'a scris mai înălțător și mai nobil în literatura noastră. (1)

III

Generația lui Bolintineanu a trăit într'o epocă de acțiune. Revoluția franceză cea mare, ca și celelalte ce-au urmat după ea, frământau din temelii Europa întreagă. Popoarele erau chemate a o viață nouă, aveau drepturi la viață, și în fruntea luptei pentru libertate și neațărnare s'au pus intelectuali de toate categoriile: poeți, artiști, publiciști, profesori, avocați, ingineri, etc.

În vremea aceea țara noastră cădea într'un regim turcesc, într'unul ruseesc, adică din Scylla în Charybda. Poporul gemea sub jug străin, schingiuit, stors de tot ce avea, muncind ca rob pe ogorul altuia; iar orașele erau copleșite de streini, fără lezătură cu țara, ei veniți aci pe pricopsală în singurul pămînt al Fărăduinței ce rămăsese pentru creștinii oprimați din imperiul otoman: greci, albanezi, armeni, bulgari, sârbi, chiar și români din Macedonia.

Pătura de sus era încă Fanarul, cu sistemul lui de jaf, de spoliare și de rușine. Toată viața dela curte înainte de 1821 era chefuri, goitarlăcuri, erime și confiscări. Lingusirea era regină iar jaful pe seama celor micș un mijloc de a trăi bine.

În asemenea împrejurări, când fiii boerilor și cei câțiva cari au putut să se încălzească la soarele culturii europene, n'aveau altă țintă de cit să libereze țara, să creze totul din nou, școala, ideile ruginite ale vremii, literatura și să realizeze independența politică a țării. Ar trebui să răsfoești documentele epocii ca să te convingi de ce patriotism erau în sufletii Eliazi și Asachii, cu câtă dezinteresare apostolică era condusă opera lor și cu câtă stăruință puternică și fanatică căutau să-și ajungă țelul urmărit.

Din nimic au creat totul. Cecece în alte țări s'a făcut, în mod spontan,

(1) Iată operele principale ale lui Bolintineanu: 1) romane: Elena, Manoil; 2) poezii satirice: Eumenidela Bolintineadele; 3) drame: Mihai Viteazul condamnat la moarte, Alex. Lăpușcariu, Brâncoveni-Cantacuzeni; 4) Epigrame; 5) Balade istorice; 6) Macedonele, etc.

D-I D. ALEXANDRESCO

eruditul profesor din Iași, care a fost sărbătorit printr'un banchet cu ocazia terminării monumentalei d-sale lucrări asupra Dreptului Civil

la intervale de secole, la noi s'a înghebat în câteva decenii.

Astfel stând lucrurile, Bolintineanu a trebuit — ea și contemporanii săi — să facă politică, să facă jurnalistică, să facă literatură, să rădească prin exil, și în mijlocul acestei vieți turmentate, să scrie poezii, și dacă se poate, să mai citească ceva.

Totul la ei era improvizat; nu era vorba nici de cultură sistematică, nici de preocupări de artă mare.

Ei au suflet, au avânt, au poruri spre jeală. Sunt inimi romantice și fantezii cavalești. Așa era și vremea. Romanticismul lui Hugo și Lamartine, lui Byron și Heine erau în toată lor.

Ca romantici, poezii rededeptării noastre naționale se inspira din trecutul depărtat. Bolintineanu plin de Miron Costin, de Necșea, de Ureche și de toți eronierii noștri, nu visează de cât gloria lui Mihai Viteazul și înțelepciunea lui Mircea cel Bătrân.

Adorând istoria noastră, Bolintineanu devine un fanatic, un inspirat. În aceste clipe dispar eșururile versificației sale (diminutivele imposibile ca flutrel, tinerel, florișoare — nu era destul floricele —), naivitatea compoziției, lipsa de relief, monotonia și repetiția inutilă (la fiecare rând revin cuvintele: dulce, aur, amor, biulbil, căldură, etc.)

În toate scrierile se resimte lipsa unui culturi solide, ignorarea clasicismului — ca bază ori cărei compoziții serioase în literatură — și confuzia concepției. De aci o dez'ănare totală, o lipsă de măsură și de proporție, necunoștința în meșteșugul literar. În afară de Maioreșu, Caragiale, Odobescu, Eminescu și alți cțiva, și azi majoritatea scriitorilor noștri din cauza unei culturi literale insuficiente sunt inegali, un cunos concentrarea imaginilor, nici desenul compoziției, ignorează meșteșugul poeziei, și nu li-i cunoscută concepția intuitivă a lumii — adică generalizarea filozofică a vieții.

Dar numai Bolintineanu a ridicat balada istorică pe culmi înalte, unde au ajuns numai câțiva poeți mari ai Europei. În aceste bucăți cadrul ea și expresia sunt încheiate într'un tot artistic. Forma lor simplă, ușoară, naivă și puternică, pe alocurea, atinge de multe ori sublimul fără să-l caute, printr'o spontanetate remarcabilă: descrierea e sență și pregnantă, viziunea clar și definitivă, iar sfârșitul totdeauna sentențios, impregnă într'un ton de solemnitate și de mândrie națională unică în felul ei.

Sentințele au trecut în limbă curentă și fac parte din patrimoniul sufletesc al neamului românesc. Baladele istorice ale lui Bolintineanu sunt o operă de căpetenie, în educația tinerelor vlăstare care tind să devie cetățeni conștienți și patrioți ai României de mâine.

Și nu știu ceva mai frumos în limba noastră ca versurile:

Ce-i viața noastră în sclăvie oare?
Noaptea fără stele, ziua fără soare,
Cei ce rabdă jugul și-a trăi mai vor
Merită să-l poarte spre rușinea lor.

Astfel e Românul și Român sunt eu,
Și sub jugul barbar nu plec capul
meu.

(Cea din urmă noapte a lui Mihai Viteazul).

Buclele de aur cad pe albu-i sfin,
Rezele și crinii pe fața-i se'ngân.

Du-te la oștire pentru țară mori
Și-ți va fi mormântul coronat cu
flori!

(Mama lui Ștefan cel Mare).

SULINA, în fața căreia săptămâna trecută s'a dat o luptă navală ruso-turcă

PANTUM

Și astăzi, fremătând isvorul
Tresaltă 'n mlădieri de valuri,
Doinește din caval păstorul
Și cântul zboară peste dealuri.

Tresaltă 'n mlădieri de valuri
Isvorul, lunecând la vale,
Și cântul zboară peste dealuri,
Purtând povara lui de jale.

Isvorul, lunecând la vale
Și-a înfrățit cu cântul mersul.
Purtând povara lui de jale
Mai tângușos se toarce versul.

Și-a înfrățit cu cântul mersul
Și-atunci, din argintate unde
Mai tângușos se toarce versul,
Ce tainic dor în el ascunde.

Și-atunci din argintate unde
O blondă fată îl culege;
Ce tainic dor în el ascunde
Doar fata singură 'nțelege.

O blondă fată îl culege,
Cu glas tremurător îl cântă,
Doar fata singură 'nțelege,
A cântului solie sfântă.

Cu glas tremurător îl cântă,
Se cerne-amurgul peste dealuri,
A cântului solie sfântă
Iubirea lor o 'ngână 'n valuri.

Se cerne-amurgul peste dealuri,
Doinește din caval păstorul,
Iubirea lor o 'ngână 'n valuri
Și astăzi, fremătând, isvorul!

C. Niculescu-Nowaci

Nu e nici mândria, nu e nici mulțimea

Care-n bătălie 'ncunună-oștirea
Nu e nici noroc!
Cela ce se bate pentru neamărnare,
Are zece brațe, zece inimi are,
Inime de foc.
(Ferentaru).

Unde este timpul cel de bărbăție
Când murea Românul pentru datorie?
(Mircea la bătae).

Viitor de aur țara noastră are
Și prevăd prin secolii a ei înălțare.
(Mircea și solii).

Capul se pleacă paloșul nu-l tas...
(Daniil Sihastrul)

Legenda Mihnea și baba este cea mai puternică și cea mai zguduitoare din literatura noastră. În ea lipsește greșele din celelalte bucăți, diminutivele create pentru rimă și forțarea ritmului. Totul e clar, e variat, este emoționant și teribil. Ritmul aici încet merge în iamb, dincolo fugă, alargă și tropotă în dactil, sau cade în cadență anapestică.

Imprecatiunea babei este din cele mai puternice din câte s'au scris în toate literaturile; iar impresia de groază și de vrajă supranaturală ce-ți lasă citirea bucății te înfioară.

Bolintineanu rămâne în literatura noastră prin baladele istorice și prin legenda Mihnea și baba, ca unul din sufletele cele mai nobile pe care le-a dat neamul nostru; iar în istoria rededeptării noastre naționale printre cei dintâi din căți au contribuit eu scrisul și cu faptele lor la înfăptuirea României moderne.

O zi cu nepoței

de NELI CORNEA

Coborând din tren, nepoțica mi primi eu o mutră jalnică, de parcă purta în mica-i inimă, durerile lumii — Ce-i mamă, de ești așa de supărată? o întrebam pe când o sărutam, abia stăpânindu-mi răsul, ce-mi vibra în toți mușchii obrăjilor. Era delicioasă, cum îi tremurau buzele roșii de sănătate și cum își lăsa în jos pleoapele, pe a căror ciucuri lungi de mătase se iviră două lacrimi, cât boabele de rouă.

— Nu ți-am adus flori, îngana suspinând.

— Văd...

— Am vrut, zău, dar...

— Nu-i nimic, fetița mea. O să-mi dai acasă, — o liniștii.

— Un car întreg, mamă bună, — răspunse cu vioacine, veselă că nu sunt supărată pe ea. Și uitându-mi-se în ochi cu recunoștință, mi se pifi în brațe.

Strângând la inimă toată această nevinovăție fermecătoare, mi se părea că am cuprins raiul. Povăra senmpă a copilului înecător, plămădită din gingașie și grație, îmi dădea o simțire de fericeie, în vreme ce o ascultam cu plăcere cum se îndreptătea de greseala care tot nu-i eșise din căpușorul buclat.

— De câte ori am vrut să-ți fac un mănănechin, am fost împiedicată, — își urma ciripita-i dulce.

— Cum așa, — mă mirai.

— Așa, odată de Virgin, care-i un... nebur.

— Se poate, o fată cuminte, mare, de patru ani, să se certe cu frățiorul de un an și două luni?

— Iacă se poate, mama bună, dacă-mi strică toate jucăriile. Să vezi, ce mi-a făcut azi. A zmulș brațul păpușei, apoi a trântit-o de pământ de și-a spart nasul. Și asta așa merge în fiecare zi. Eu i-am dat nna peste mână și el mi-a zis „vacă”!

— Nu-mi vine să cred, — rostii nimită.

— Ba să crezi, mamă bună, Spune atâtea, ce nu trebuie.

— Și tu, ce i-ai zis la așa jignire, nu i-ai rămas datoare... — sper adăugă-i în șoaptă, măsii.

— Ce-s proastă, — îmi răspunse nepoțica, eu i-am zis „hou”.

— Frumoasă convorbire, n'am ce zice. E de bună seamă meritul Anicai.

— Firește — interveni mama copililor năstrușnici și dorind să dea altă întorsătură conversației, începui să-mi spun de ale gospodăriei lor. Dar pe mine mă interesa mai mult ca orice pe lume, ceea ce-mi spunea sfătoasa mea nepoțică Laura și iar

Oștirea austriacă

E eroică oștirea
Austriacă, negreșit.
În război avu menirea
Cu pas sprinten, oșelit,
Pe al slavei drum să zboare
Pururea triumfătoare,
Când germanii, ca o lavă,
Au venit fără zăbavă
Și cu brațul încordat
Pentru dânsa au luptat.

E eroică oștirea
Austriacă, negreșit,
Dar îi turbură simțirea
Azi un gând nedomirrit:
Când iar rușii o gonesc,
Nemiloși când o 'mbrăncesc,
Va putea și d'astă dată,
Falnica lor aliată
Înălțând braț protector,
Să 'i mai vie 'n ajutor?...
N. T.

A apărut:

Getta

roman sentimental

de V. MESTUGEAN

Prețul 1,50 — Editura librăriei Steinberg

MÎNDRIA LUI VODĂ

*In pustiu mort și linceș, unde sila și urâtul
Stăpănesc neturburați de când lumea 'ntreg finutul,
Tăbărătă este oastea fugărită și infrântă,
Cu puterile-i sleite după grea și lungă trântă.
Fiecare din învinși are 'ntipărit pe față
Duroasa chinuire că mai este încă 'n viață,
Până ce și schiloșiții, nu de rările lor gem,
Ci turbează că s' infranți și, scrășnind din dinți, blestem.
Căpetenia, sub cortu-i, tristă și desfigurată,
Adâncită e în gânduri și pe fruntea-i încută
Se ghicește-afăta chin, că în juru-i căpitania,
Pătruzând durerea ei, rămân nuți chiar veteranii.
Cu o voce sugrumată, fioros de lunătoare,
Căpetenia, trezită din toroapa-i visătoare,
Ii întreabă fulgerându-i:*

— *Să fi fost vr'un blestemat,
Vr'o năpărcă printre noi, care să ne fi trădat?
Vedeți voi? mă jur căș vrea bănuiala să mă 'nșele,
Să nu cadă pe-un creștin hulă și blesteme grele,
Insă, e peste pulință, nu se poate 'nchipui
Nesimțit să între 'n noi, până ce trădător n'ar fi!
Cum ar fi putut vrămașul așa cursă să ne 'ntindă
Și din somn, la miez de noapte, fără veste să ne prindă,
Cu cercații mei rătăciți ce tabăra strejuiau?
E un trădător la mijloc și să-l aflu, trebui, vreau!
— Doamne — îndrăzni să zică unul dintre căpitani,
Care căruțise 'n lupte timp de patru-zeci de ani —
Tochmai ca Maria Tu cu părerea 'mi dai și eu,
Cinecu ne-a fost vândut, pedepsi-l'ar Dumnezeu!
Ce e insă mult mai greu și mă pune mai pe gânduri,
Este vorba că mișelul, de se află încă 'n vânduri,
De iznoavă o să 'ncerce cu-all prilegi fața-i măsară,
Să 'ndurăm altă rușine, altă fiere și otrăv.
Daia, mîntea îmi frământă cum am face să-l aflu,
O pierzanie mai mare să putem să 'nlăturăm;
Insă cum? prin ce mijloc?... cat și surda mă trudes,
Are șarpele noroc, nu e chip să-l dibuiesc!
După spusele acestea, în tăcerea ce urmă,
Un all căpitan voinic, către Vodă 'naintă:
— Stăpâne, mie îmi pare că-s pe urmă-i, așa creș...
— Ce?... pe urmă-i?... auz bine?... zi de grabă că turbez!
— Azi în zori, unul de-ai noștri, rupt de cale, prăfuit,
A intrat tiptil în cortu-i. L'am lăsat până a ieși
Și 'ntrebându-l: unde-a mas? peste noapte unde-a fost?
Se codea, pălea într'uma, talmăcirea-i n'are rost.
Am să-l urmăresc la noapte, să văd încotro apucă...
— Până atunci e prea târziu, poruncește să-l aducă!
Știu eu cum să-i dezleg limba.*

*Căpitanul s'a supus
Și 'ntr'o clipă, bănuțul în domnescul cort-e'adus.
Măsurându-l încruntat, Voievodul aspru tună:
— Să-mi spuți scurt, de cumva vrei să-ți mai fie, știi,
de-a bună!
Unde-ai colindat azi noapte până 'n zori, frânt de-oboseală?
Ceas cu ceas, clipă cu clipă, destușit, fără 'ngăimeală!
Drept răspuns, tremurând vargă, pătătoșul dă 'n genunchi
Și cu vocea sugrumată, ca țesit din rărunchi:
— Iartă Doamne! Sunt netrebnic, cum greșit-am, zău
nu știu...
— Milă?... Veniți toți arcași! Săgețați-mi-l de viu!
Or nu, capul lui cu pietre vreau să fie sfărâmat,
Nu e vrednic de săgeată sânger-afăta de spurcat!
Căine! spune cum te cheamă?
— Figa,... fii milos stăpân...
— Ah! Slăvit să fie Domnul că este listă, nu român!
Îmi iau seama, duți-i drumu! Du-te de-ți fă meseria!
Nu mai vreau să curgă sânge, mi-e prea mare bucuria.*

Victor Eliciurescu

— Îmi faci și mie una la fel când voi fi mare?

— Îți fac, puicle, dacă mai trăiesc.

— Cum, vrei să mori. — etia, pe când fața-i fragedă împufată, se umbră de un nor al tristetei. — Nu, nu te las... O să cumpăr o casă mare, mare, unde vom sta eu toții, tu, mama, tăticu. Tu, o să-ți alegi odala care ți-o plăcea mai mult, unde să stai fără supărări, ca să trăești mult, mult. (O sărutai indușoșată). Dar n'o să-ți alegi nu-i așa, odaia cea mai mare, căci acolo voi sta eu eu copiii mei.

— Nu, nu. — o liniștii răsând și ea-mi ținea isonul, cu răsul ei de o limpezime de cristal. N'ai nici o teamă, — mai urmați apoi, mă voi mulțumi și eu odaia cea mai mică..

— O fi bine atunci mamă bună?

— Bine zău..

— N'ai să mai mori, nu-i așa? Mă mai întreabă, strângându-mă de gât cu brațele, de mă înăbușam.

— Cum să mor, când voi avea un inger păzitor, ca pe tine și.. când voi fi și eu iubită, mai adăugă-i, coborând glasul, cuprinsă parcă de alcanul unei dureri abia vindecate.. Fetița se înșeuă, ea floarea sub simțirea razelor hoinare de primăvară și enibărinduse la inima mea, zise moale, linguşit.

— Și-acum basmul, mamă bună.

— Ce basm?

— Pe care mi l'ai promis.

— Cocosul roșu!

— O, nu, pe acela îl cunosc de mult

— rostii cu buzele încrăcite într'un dispreț.

— Să-ți spun deci de epurații, cari ți-au adus ouele roșii de Paști..

— Și acea-i o poveste veche ca

mă întorsei către ea; caii iuți ea meleii, ai unei birje din provincie, no dădea destul răgaz de vorbă.

— Și ce te-a mai împiedecat să-mi eulegi flori... Poate tot Virgin...

— Firește că tot din cauza lui, ai rămas tu mamă bună, fără flori. Cind am voit să es în grădină, am trântit ușa, mama m'a certat că l'am trezit din somn, căci țipa parcă-l bătea cineva. Și eu, am început să plâng. Dar numai să creșe mare, scap eu de aici. O las și pe ea și pe Virgin și vin la tine...

— Cum, vrei să-ți părăsești părinții, cari îți dau pâinea cea bună și atâtea bucurii?

— Dacă mă ceartă meru, — etia plină de năduf — imi fae geaman-tanul și plec la București, la școală, mai adoase după o clipă de șovăire, mica răzvrătită, în ochii ei negrii cu flacări nebănuite. Sărăcuța, simte ea o nedreptățire dureroasă, e nu mai are parte de toată alitarea părinților, de când la dragostea acestora se înfruptă și mititelul ei frate.

Dar o mângăiaii repede, făgăduindu-i o poveste, la care ține, luera mare.

Cum așii vrea să feresce această lume nouă, desfăcută din inima mea, de tot ce doare, dar neîndurata viață o atinge de pe acum, ea o piatră aspră...

De ce n'a venit și tata mare, — mă întreabă apoi, uilându-și supăra-rea.

— N'a vrut.

— Cum n'a vrut să mă vadă, nu-i dor de mine?

— Ba-i dor și ar vrea să te vadă, dar să vii tu la el, căci ești mai tânără, mai sprintenă, te miști mai ușor...

— Să știi că am să viu..

Dar iată-ne ajunși. În poartă, buclucașul de Virgin, un voinic ea Hercule, primi cu chiote de bucurie pe iubita lui mamă și soră. Pe când îl giugiuleam, Laura, cu pornirea vârstii ei, o zhughii în grădină pentru a se inapoia cu un smoc de flori, ce-mai aruncă în față, eu voie bună și eu răsul ei argintiu.

La masă, judecată. Laura, a lovit-o pe Anica. Ce zice tata, — judecătorul suprem?

— E adevărat? — se întoarce acesta cu glas cam aspru către nepoțica mea, la acuizarea mășii.

Fetița părătă, cu ochii aplecați în farfurie își urmează mănecarea în silă, ne suflând boabă. Din chipu-l ca laptele, fugi tot sângete.

— Taci, ca o vinovată, ai? se mai răsti la ea, apoi ne primind nici un răspuns, prinsă a vorbi eu nei de alte lucruri. Eu, insă, nemângăiată de toată scena, nu mă putui stăpâni să nu zic:

— Rău faceți, că n'o deprindeți să-și mărturisească sincer greșala. Ce ușor o poți conduce când știi tot ce se petrece în sufletul ei..

Si eu cine mă pomense în odala rezervată mie, unde mă rătrăsese pentru obișnuitul „doleo farniente, de după masă? Cu nepoțica, luodăn-ău-mi gâtul cu brațele-i moi, își lipi fața de mătase albă, eu lumini de mărghăritar, de fața mea și-mi soptii eu glasu-i gingaș:

— Mamă bună e drept, i-am tras o palmă Anicăi.

— Vai, dar de ce scumpă fetiță?

— A ză, că eu nu-i porunceesc și n'o să mă asculte și i-am dat una, ea să știe că trebuie să asculte de mine, — vorbea eu aprindere.

Deși imi plăcea energia și inteligența ce scăpăra din tot ce făcea și spunea, o făcu să înțeleagă că nu-i frumos să batem pe semenii noștri..

Apoi, printre giugulirii și hârjoane spuneam multe.

— Mamă bună, imi place așa de mult rochia ta, — imi zise deodată mica cochetă, netezindu-mi eu atâtea plăcere cu mânășitele ei, faldurile rochiei mele de catifea vânăță-verzue,

Mog-Ajun. Dar știi ce, spune-mi cum aprind ingerii luminile din cer, fără chibrituri, — mai zise lipindu-și gura caldă, mătăsoasă, de a mea. Și auinându-se de mine se pregătea de plăcerea ei cea mai mare: să-i spu basme.

Când le ascultă, fetița e o minune cerească.

În steaua ochilor ei mari, galesi, de andaluză, parcă se aprind alte lumi.

Încordarea unei adânci atenții, ce-i vezi pe buzele întredeschise și-n lumina întrebătoare din privire, o face și mai frumoasă.

Și când isprăvești basmul și nu mai știi spune altul, fetița dulce are un singur poruncitor cuvânt:

— Ghicește!

— Să plămuese? Ea, dă numai afirmativ din cap.

Și mama mare, trebuie s'o asculte.

MARCONI
marele inventator, care a inventat un nou aparat spre a împiedeca ciocnirea vaselor

Entusiasm și logică

— Schiță —

de Ana Codreanu

Mai sunt vreo zece minute până la plecarea „personalului” pentru Predeal. Lung, nesfârșit, trenul celor mulți și săraci, trenul celor pe cari numai nevoia îi poartă pe drumuri, stă cu flancurile deschise, gata să înghită, ca un Moloch, pe cei umili, grămădiți de-a lungul șirului nesfârșit de vagoane de clasa a III-a.

Față 'n față, acceleratul pufue ușurel, parcă în zeflemea, ea și când ar zice: „Pornește tu, rablă, înaintea mea, că eu tot înaintea ta am să fiu în Ploiești!”

Între cele două trenuri, cât ține cheiul, e o forfoteală, o împetritătură de haine negre, de rochii și pălării înflorate, de uniforme soldațești și ofițerești, de țări și fote. Mai ales, țări și fote. O grămadă de români de dincolo șed buluc în dreptul unui vagon de clasa a III-a. Femeile plâng cu hohot; bărbații își trec pe furis cu mănecăle largi peste rochii. Lipiți de scara vagonului, o femee tânără, cu obrazii aprinși, cu ochii plânși, leagăna în brațe un copilăș, înfășurat în plămăcioară roșie, de lână. De pealele fetei se țin două fetișoare, curățele, cu niște fote mici cât o batistă, legate cu basmale înodate pe ceafă ca la Săliste. Mai departe trei băuți, gravi serioși, se uită tîntă în ochii mamei lor, gata și ei să plângă, de-ar vedea-o plângând.

Mă uit, curios, nu pricep care e pricina jelaniei acestor oameni, deprinși cu suferințele. Dar deodată, din grup se desface un om, sue repede scara vagonului. Îl văd bine: are părul puțin încărunțit pe lângă tâmple, mustățile așisderea sunt bogate în fire albe; să fie un om ea

la patruzeci și cinci de ani. Femeia cu copilul în brațe îi întinde pruncul; omul îl sărută, îl sărută cu foce, și pe un obrăzor și pe celălalt, și strânge lung mâna femeii. Se aud hohote de plâns înăbușit.

„Cu bine, nea Pătrule!

— Cu bine, fraților! oftează omul și lacrimile i se rostogolesc de-a lungul obrăzilor arși de soare. Dă să intre în vagon, dar nu se îndură; coboară repede, înșfacă copilășul, își lipește obrăzii de obrăzorii lui plăpânzi, îl strânge cu atâta patimă, în cât nu îi e greu să ghicești că e tata. Tatăl care se smulge azi de lângă ai lui, ca să-și facă datoria către țară.

Lumea s'a grămădit în jurul lor; pe toate fețele se citește mila, înduioșarea.

Dintr'un vagon de clasa I al acceleratului se coboară un domn, o figură de senator român. A privit câțva timp cu interes scena din fața lui și nu-l răbdă inima să nu-l întoarcă pe bietul ardelean de pe drumul morții. îl cheamă: Țăranul se supune.

- Unde te duci, badeo?
- Dinecolo!
- De ce?
- Să intru în oaste, făcu românul.

— Cine te pune, omule? Ce? Ți s'a urât cu viața? N'ai auzit cum pier românii dinecolo, ca oițe? Cum îi bagă Ungurii unde e focul mai în toi? Sezi pe loc, române; vezi-ți de copii.

Țăranul se uită rătăcit la boer, privește în jurul lui, parcă așteaptă ea și alte glasuri să întărească spusele boerului.

Ce lămurit se citește în ochii lui roșiți de plâns, pe chipul lui, degorât de seare, lupta, lupta lăuntrică între datorie și frică, frica de răspundere și frica de moarte.

— Păi, ne ia pământurile, cocoșurile! Auzi, că cei cari avem pământ dinecolo, și nu ne ducem să ne facem cătane, perdem tot ce avem, și ne pușcă, de ne-om înturna vreo dată îndărăpt.

— Nu-i adevărat, badeo! mai încurânt un domn tânăr. Nu poate să vă ia nimic! Doar toate băncile Ungurilor în mâna noastră sunt!

Românul ascultă, se uită nedumerit; pe chipul nevastei se înflorește un zâmbet de udejde, un zâmbet de recunoștință la adresa „domnilor”, cari se silesc să-i țină pe loc șoful.

— Patria voastră e aici, reia boerul cel cu figura de senator român. Partidul naționalist luptă din răspuneri pentru înălțuirea idealului național! Și noi avem nevoie de brațe, și noi avem nevoie de pepturi, cu cari să dărâmăm Carpații! Datoria ta e să rămâi în țară, nu să te duci să te bați pentru unguri!

Ardeleanul a făcut ochii mari. Doară el știe una: că se duce să-și apere ogrășul lui, bordeiul lui. Se repede la tren, hotărât să se ducă, cu toată pliedoria „domnului”, din care el nimic n'a înțeles lămurit.

— Se duce, dobitoacul, să moară pentru „drăguțul de împărat” face un ștregar în batjocură.

Românul întoarcă capul cu o dejană în privire, cu un oftat prelung în piept. Șeful de tren dă semnalul. O clipă, o clipă-l mai desparte de pasul fatal; îl podidese iar lacrimile. Dar în același moment un sublocotenent, încins cu ledneca, ofițerul care comandă grupul de soldați îmbarcați tot în „personalul” de Predeal, se apropie, se oprește în fața țăranului, se uită drept în ochii lui, și cu privirile și glasul pline de mustrare, îi zice:

— Vrea să zică, badeo, nu vrei să arăți alături ce noi? Și arată spre vagoanele încărcate cu soldați. Ții mai mult să îi cătănă ungurească decât să mergi cu noi? Acum intrăm în luptă.

— Intrăm? Când? întrebă repede omul și chipul i se lăminează.

— Acum, curând. În șapte, opt zile.

— Drept, domnule ofițer! Or să se bată și Români!

— Vezi bine!

— Rămân, face hotărât românul; daeă e să mor, mai bine să mor în oastea românească!

SONNINO
ministru de externe al Italiei

Viața literară și artistică

D. Brătescu-Voinești, membru în comitetul de lectură al Teatrului Național, și-a depus ieri raportul cu privire la drama socială „A fost un om” a doctorului Anton Ionescu și a colaboratorului nostru d. Leontin Ilescu.

Raportul d-lui Ion Al. Brătescu-Voinești apreciază elogios lucrarea nouilor autori dramaticei, spunind că e o lucrare foarte serioasă, care aduce un gen nou în literatura noastră dramatică, dar e prea gravă.

Zilele trecute s'au împlinit 19 ani dela asasinarea lui Constantinoff, scriitorul bulgar care prin Bai Ganciu a redat tipul caracteristic al Don Quijot-ismului bulgăresc.

În localul „Tinerimea artistică” din Capitală s'a deschis, de câteva zile, expoziția de stampe și vechi lucrări tipografice a societății „Grafica”, al cărei scop e să pună în evidență lucrările noi și vechi mai de seamă ale artelor grafice din țara noastră.

Piesa lui Rostand, L'aiglon se va juca, la toamnă, în București de către Compania Bulandra, cu domnișoara Marioara Ventura în rolul duceleului de Reichstadt (Valturașul).

Artiștii noștri au plecat în vilegiatură, unii la munte, alții la mare. Expoziții deschise nu mai sunt decât accia a Salonului Oficial și a picturului Marinescu-Vălsan, care se încheie la sfârșitul acestei luni.

Pentru la toamnă se anunță expoziții interesante.

D. dr. F. Grunfeld, autorul mai multor lucrări de medicină practică de cel mai mare interes, a dat la lumină un nou volum intitulat Venus, în care vorbește despre igiena frumuseții.

Volumul acesta al distinsului medic cuprinde numeroase sfaturi și învățăminte referitoare la aria de a fi frumos și merită să fie citit de toată lumea.

SACUL CU GLUME

Vaporul e gata să plece, când se vede un om pe coastă viind repede spre debarcader. Călătorii îi fac semne să se grăbească; clopotul a sunat, sirena a fluierat, ancora s'a ridicat, iar matrozii stau gata să împingă pe ponton puntea care stabilește comunicația.

Omul care venea, începe acum s'o ia la fugă. Atunci un călător exclamă:

— Mă prind că o să apuce vaporul.

— Eu mă prind că nu, răspunde un american.

Prisoarea e pe 200 dolari.

Toți tac și privesc cu emoțiune. Ellicea începe să se învârtască, dar omul care venea fuga trece puntea în doi pași, când vaporul se și puse în mișcare numai de cât.

Americanul a pierdut.

Câștigătorul înceasează vesel banii și șoptește la urechii unui prieten care-l felicită:

— Știam eu bine că n'o să plece vaporul fără el, căci e comandantul vasului.

Doamna servește cafeaua unui mosafir simpatic, întinzându-i zaharnița ca să ia cât zahăr o vrea.

— O, d-nă, exclamă oaspele curtenit, de regulă nu pui niciodată zahăr în cafea, căci, atunci când e bună, zahărul îi strică aroma, îi seade puterea și gustul. O face sirop...

Și oaspele scarbe din licoarea parfumată. Lăsând apoi ceașca jos, își continuă discursul schimbând tonul:

— Se înțelege însă că regulile au și excepțiuni. Și atunci când zahărul e oferit de mânășita unei euceane frumoase, nu se poate refuza.

Și repede, lînd cu cleștișorul, își trânti în ceașcă vreo patru bucăți de zahăr.

Un profesor foarte neglijent de persoana lui, care umbla totdeauna cu hainele nescuturate, într'o zi e văzut c'o floare la cheotoare.

— Ia te uită, zice un amic: cine i-o fi dat-o?

— Nu i-a dat-o nimeni, răspunde un altul: floarea a crescut acolo singură.

Un comisionar merge pe stradă cu doi cățeluși de vânzare. Întrebat de preț, răspunde că unul costă 5 lei, iar cellalt 5 și 50.

— De ce această diferență de preț? întrebă amatorul. Căfeji sunt la fel.

— Uite ce e, domnule, asta e mai scump, pentru că mi-a înghițit o băncuță. Dacă-l lei d-ta, o să găsești băncuța la el mai pe urmă.

Un curtezan urmărește pe o fată frumoasă, pe care o întâlnește regulat la ora când se întoarce acasă.

Într'o zi, îndrăznește să-i vorbească. Ea îi răspunde îndată și-i declară că ar fi foarte bucuroasă să și găsească un prieten să o ajute să continue magazinul de care vrea să se desfacă patroana ei.

— Da, zice curtezanul întrevăzând puțința d'a deveni intimul frumoasei fete. Și cât ți-ar trebui?

— Cred că vre-o 10 mii de lei mi-ar ajunge.

— Aoleu, exclamă pretendentul speriat. Da știi că ești modestă în aspirațiile d-tale!

— Nu, domnule, te înșeli, răspunde fata sfioasă: eu sunt modistă.

În casa lui Grijuilvescu sunt mereu certuri din cauza scumpetii. Nevesta îi asigură că face toate economiile posibile și adaugă că, dacă o va tot certa mereu, ea se va o-mori.

— Da, răspunde bărbatul cu ton tragic, ești în stare s'o faci și asta, numai ca să mă faci să cheltuesc și mai mult.

— Cum merge pe la țară? întrebă un om pe un arendaș amic.

— Rău. E o secetă cumplită care amenință să ne strice totul. Și tocmai de asta am venit să te văd și pe d-ta ce mai faci.

— Rău fac, amice, rău. Iar m'a apucă durerile.

— Reumatice?

— Da, și mă doare rău de tot.

— Rău! Ce bine mi pare! Mulțumesc lui D-zeu, că o să avem, în fine, ploaie.

Un englez cere, la unul din restaurantele noastre fruntașe, o sticlă de vin bun. Ospeliul i-aduce o butelie, din fundul piniții, plină de praf și de case de păianjen.

— Poftim un vin, îi zice umplându-i paharul, de care sunt sigur că n'ai băut în Englliera.

Englezul golește paharul dintr'o dată, apoi puindu-l pe masă, zice:

— În adevăr, un astfel de vin nu se bea în Englliera, ci se pune în salată.

Jenică, care s'a logodit, cere voie viitorului său soț să ducă pe logodnica la plimbare.

— Nu se poate, se opune categoric bătrânul.

— De ce? N'ai încredere în mine? întrebă Jenică înțepat.

— În d-ta am încredere.

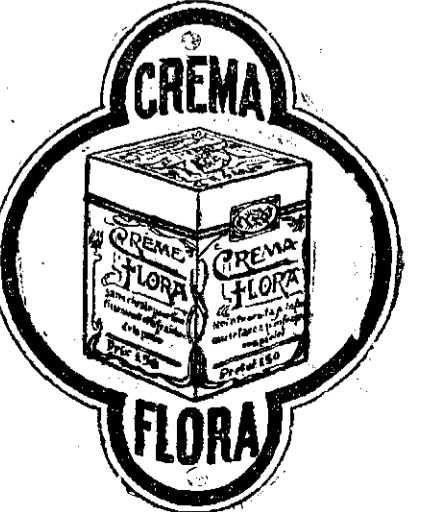
— Atunci, tăticele, în mine n'ai încredere? întervine fata.

— Ba da, am încredere și în tine.

— Atunci?

— Nam încredere în voi amândoi!

Pentru ori-ce reclamațiuni sau schimbări de adrese, d-nii abonați sunt rugați a atașa și nua din benzile cu care primesc ziarul „Universul Literar”, contrar, reclamațiunea sau schimbarea de adresă nu vor fi rezolvate.

Novile premii

oferite de ziarul

„Universul”

tuturor abonaților săi, la tragerea din Noembrie a. c.

5.000 Lei în obligațiuni județene 4 1/2 cu couponul — Februarie 1917 —

Una splendidă garnitură pentru antreu

compusă din o masă, patru scaune, două blidare și un cuțel, artistic pirogravate cu motive românești. — Furnizate de la d. T. Brumărescu, cunoscutul artist și întemeietor al artei decorative la noi, Calea Plevnei 83, București

Un dormitor în stil românesc compus din 1 armoire cu oglinda, una noptieră cu cristal și marmoră, 1 pat pentru o persoană, 1 masă și 2 tabourete, furnizate de la marele magazin de mobilă MARCO DATTELKREMER, strada Carol 62, București

O gramolă „INGER”

(Marca recunoscută ca cea mai bună din lume) cu cutia de stejar lustruit, mecanismul remontabil în timpul mersului cu regulator gradat; pavilionul din lemn de rezonanță în interiorul cutiei, cu un acoperământ de lemn în forma unei jaluzele și închis cu două uscioare cu ajutorul cărora se poate mări sau micșora sunetul după dorință; brațul acustic recurbat; diafragma „Exhibition”; inclusiv 6 plăci duble (12 cântece) opere și bucăți naționale. — Gramola se furnizează împreună cu UN DULAP AMERICAN din stejar cu 7 sertare mobile care se închid cu o jaluzele. Acest elegant dulap servă ca postament la Gramolă și în același timp pentru conservarea plăcilor. — Ambele ne-au fost furnizate de: Marele magazin de muzică „JEAN FRÉDEK” Furnizorul Curții Regale, București Calea Victoriei 54

O frumoasă și elegantă Garnitură de antreu

compusă din 1 Canapea, 4 scaune, 2 bănci mici, 2 tabourete și 1 masă de lemn de stejar tapisate de mătase verde, furnizată de la marele depozit de mobilă COMPANIA AMERICANĂ, str. Carol 74 etaj

10 lăzi cu diferite produse ale renumitei case Bresson

fabrică de licheruri, siropuri și cognacuri, au fost cumpărate pentru premiile ce te oferim abonaților noștri la tragerea din luna Noembrie a.

1 elegantă toaletă de bronz cu oglinzi de cristal, furnizată de cunoscuta fabrică GUTMANN, strada Sf. Apostoli No. 72

Una tavă rotundă de metal, fin argintată și frumos gravată având diametrul de 48 centimetri. **1 suport** pentru cărți de vizită, în metal alb frumos argintat, cu o figură cioplită. **Un elegant serviciu de oțet și untdelemn** de alpacă argintată, calitatea cea mai fină, cu sticlărie de cristal. **1 fructieră modernă** de metal alb argintat, cu 3 coșulețe servind pentru bomboane. **1 coș mare** de metal-bianc, fin argintat înălțimea 40 cm. pentru fructe. **1 serviciu de copii** compus din: una ceașcă de metal cu farfurioara sa și una linguriță de același metal, toate într-o cutie elegantă. **Una pendulă** de lemn de mahon cu bătaie Gong, înălțimea 95 cm., bătaie orele și jumătățile și întorcându-se odată la două săptămâni. Toate aceste obiecte ne-au fost furnizate de marele magazin de bijuterii, ceasornice și argintărie: Frații Roller, Emarierii Curții Regale, București, strada Carol 50, etaj

Un elegant ceas modern pentru doamne, de aur cu trei capace. **Un coșuleț** de nichel cu fundul de mazăre. **O garafă pentru vin** de cristal roz, cu capacul și mânerul de metal argintat. **Un frumos pres-papier** de metal, argintat. **Un serviciu de ceai** pentru două persoane de metal nichelat. **Un port vizit** de metal argintat. Toate acestea sunt furnizate de mult cunoscutul magazin de bijuterii Th. Radivon, din Bulevardul Elisabeta No. 9 bis, care primește zilnic noutăți.

5 ASORTIMENTE COMPLETE din produsele cosmetice „Flora”, compuse din cremă Flora, 1 cutie pudră Flora, 1 Săpun Flora, 1 sticlă Capilogen Flora, 1 pomadă Flora, 1 sticlă lapte de crin Flora, 1 săpun de lapte de crin, 1 apă de gură Bucol, 1 pastă de dinți.

Notati bine:

Dând aceste mari premii de valoare, abonațiile sunt reduse la 18 lei pe an; lei 9.15 pe 6 luni; lei 4.65 pe 3 luni. Plata abonațiilor se face direct la Casa administrației „Universului”, prin mandat poștal sau în persoană. Pentru concursarea la premiile de mai sus, abonații pe 1 an primesc 4 bonuri, cei pe 6 luni 2 și cei pe 3 luni 1 bon. Abonații pe un an participă la două trageri, deci după prima tragere vor primi încă 4 bonuri pentru tragerea următoare.

Un elegant dormitor de bronz

pentru 1 persoană, compus din: 1 pat de bronz cu somieră, 0 măsuță de noapte cu marmoră, un lavoar de bronz cu marmoră. A 14-a garnitură cumpărată de la furnizorul „Universului”, Industria metalică MARCU, B-dul Elisabeta No. 8, București. Cel mai estetic și mai bine asortat în mobilă de fier și bronz

Una splendidă toaletă de bronz cu oglinda de cristal, cumpărată tot de la Industria metalică MARCU, Bulevardul Elisabeta No. 8, București

Un elegant pat pentru copil cu ornamente de bronz și cu plasă, cumpărat tot de la Industria Metalică „MARGU”, Bulevardul Elisabeta No. 8

O bicicletă solidă și elegantă, marca „SPORT” cu roată liberă și frână automată, completă, lampă, clopot etc.

Una pușcă de vânatoare, calibru 12, marca „PIEPER-BAYARD”, cu triplu zăvor de siguranță „Greener”, țevi de oțel „BAYARD”, furnizate de Marele Magazin de arme și biciclete B. D. ZISSU, Furnizorul Curții Regale, Calea Victoriei 44

Un dormitor de lemn fin Construit în marea fabrică de mobilă de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai Bravu No. 37 și strada Șerbănească No. 10. Succursala: Calea Victoriei No. 107, București

Un DORMITOR englezesc compus din: 2 paturi cu somiere, vopsite alb, 2 mănuțe de noapte din fier, ale vopsite, un lavoar vopsit alb, toate acestea sunt furnizate de la cunoscuta fabrică de mobilă de fier și bronz GUTMANN, strada Sf. Apostoli 72

Una masă cu cristal furnizată de fabrica de mobilă MARCO DATTELKREMER, strada Păstorului 8, București

CINCI CHIMIRE HIGIENICE după măsură calitatea I-a (Brevetul lui Iov) singurul brevetat în țară, recomandat de toate comisiunile medicale și inventat de d. Căpitan Iov din Pitești, str. Șerban-Vodă 220, având proprietatea de a servi și vindeca boale vechi de stomac, rinichi, constipație, șale, după cum se constată din mulțimea scrisorilor de mulțumire primite de la suferinzi vindecați. Acest brâu e purtat cu încredere de ambele sexe din înalta societate a țării.

10 LAZI CU DIFERITE LIQUORI FINE Specialități de la prima distilerie, Frații Poșta, mare depozit de vinuri și țuică, calea Văcărești 282, București

5 CEASORNICE pentru biserici cu podestul de cristal, cu inscripția „Universului”

5 CEASORNICE de argint pentru buranar, cu inscripția „Universului”

6 PLACHETE DE METAL ALB cu efigia Regele Carol I și Regina Elisabeta.

Una harmonică cu 19 clape și 8 basuri, tonuri duble de oțel cu 2 registre, jumătate orghei din renumita fabrică Johann Trimmel. **UN FLAUT** din cel mai fin abanos, capul cioplit cu 10 clape de nichel, plătă la încheieturi, inclusiv ștergător și garnitură de pernă de rezervă. — **Una mandolină italiană** din lemn de pasilandru, fața fin ornamentată cu sifel și mecanică acoperită. — Toate aceste instrumente sunt furnizate de Magazinul General de Muzică „La Harpa”, București, Str. Colțel No. 5, cel mai estetic și bine asortat în această branșă.

15 FLACOANE A GATE 1 KILO, apă de Colonia Camelia, puternic parfumată cu liliac, măr-găritar, violette, zambile, heliotrop și Verveine, furnizate de renumita fabrică de parfumi „Camelia”, A. S. Altalion, str. General Florescu nr. 6, București.